

Pradėtas įgyvendinti EEE finansuojamas **projektas „Biomasės kompostavimo mechanizmo sukūrimas, išsaugant biologinę įvairovę NATURA 2000 teritorijose“**

EEE PARAMA LIETUVAI
partnerystė vertybėms
kurti ir išsaugoti

Norvegijos Karalystė, Islandijos Respublika ir Lichtenšteino Kunigaikštystė, siekdamos prisidėti prie ekonominių ir socialinių skirtumų mažinimo Europos ekonominėje erdvėje ir stiprinti dvišalius santykius tarp šalių donorių ir gavėjų visuomenių, sukūrė Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinius mechanizmus.

Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo parama yra skirta penkiolikai šalių (12 naujų Europos Sąjungos šalių, taip pat Graikijai, Ispanijai ir Portugalijai). Pirmasis EEE ir Norvegijos finansinių mechanizmų laikotarpis apėmė 2004–2009 metus. Antruoju 2009–2014 metų finansavimo laikotarpiu lėšos skirtos šioms programoms:

1. Biologinė įvairovė; 2. Vandenų valdymas; 3. Žaliosios pramonės inovacijos; 4. Šengeno bendradarbiavimas; 5. Skaidrumas teismuose; 6. Pataisos, įskaitant bausmes be įkalinimo; 7. EEE stipendijų programa; 8. Vaikai ir jaunimas; 9. Menų įvairovė; 10. Kultūros paveldas; 11. Visuomenės sveikata; 12. Gebėjimų stiprinimas; 13. Nacionalinis bendradarbiavimo fondas.

Programa LT03 „Biologinė įvairovė ir ekosistemų funkcijos“ siekiama:

- sustiprinti gebėjimus veiksmingai valdyti ir stebėti Europos ekologinio tinklo NATURA 2000 teritorijas;
- išvengti ekosistemų fragmentacijos;
- parengti prisitaikymo prie besikeičiančio klimato strategijas ir priemones;
- informaciją apie biologinę įvairovę ir ekosistemų paslaugas integruoti į politikos sektorius;
- įtraukti vietos bendruomenes į biologinės įvairovės apsaugą siekiant skatinti naują požiūrį, tuo skatinant ekonomiškai tausaus gyvenimo įpročius.

Programos įgyvendinimą administruoja Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija kartu su Centrine projektų valdymo agentūra. Programos partneris – Norvegijos Aplinkos apsaugos agentūra. Daugiau informacijos galite rasti www.eeagrants.lt ir www.norwaygrants.lt.

Žemaitijos nacionalinio parko direkcija 2014 metų pradžioje parengė ir pateikė dvi paraiškas programai LT03 „Biologinė įvairovė ir ekosistemų funkcijos“:

- 1) „Biomasės kompostavimo mechanizmo sukūrimas išsaugant biologinę įvairovę NATURA 2000 teritorijose“;
- 2) „Varduvos aukštupio ekologinės jungties atkūrimas“.

Visas prašomas finansavimas buvo skirtas šešiams Lietuvoje parengtiems projektams, Žemaitijos nacionalinio parko direkcijos kartu su partneriu VĮ Telšių miškų urėdija parengtam projektui „Biomasės kompostavimo mechanizmo sukūrimas, išsaugant biologinę įvairovę NATURA 2000 teritorijose“ iš rezervo fondo buvo skirtas sumažintas finansavimas. Projektas „Varduvos aukštupio ekologinės jungties atkūrimas“ pateko į rezervinių projektų sąrašą, kuriam finansavimo lėšų neliko.

Projekto „Biomasės kompostavimo mechanizmo sukūrimas, išsaugant biologinę įvairovę NATURA 2000 teritorijose“ esmė. NATURA 2000 teritorijose – Žemaitijos nacionalinis parkas, plotas 21 189 ha, ir Reiskių tyro pelkė, plotas 4 046 ha, – sparčiai užželia valstybinėje miškų žemėje esančios vertingos pievos, ganyklos ir pelkės (bendras plotas 192 ha), nyksta jose esanti biologinė įvairovė, tarp kurių 2 griežtai saugomos ir 42 retos rūšys. Žemaitijos nacionalinio parko direkcijai yra priskirtos abi šios NATURA 2000 teritorijos. Direkcija čia vertina bendrą būklę ir natūralių buveinių ir retų rūšių būklę, atlieka jų monitoringą, organizuoja gamtotvarkos darbus. Siekiant išsaugoti vertingas atviras pievų ir pelkių buveines būtina iškirsti krūmus, nušienauti ir pašalinti biomasę. VĮ Telšių miškų urėdija iki šiol nebuvo suinteresuota atvirų buveinių tvarkymu, nes neturėjo šienauti, biomasei surinkti reikalingos technikos, nebuvo kur panaudoti susidariusios biomasės. Iš numatomų tvarkyti 192 ha pievų ir pelkių per metus

gaunama biomasė bus panaudota VĮ Telšių miškų urėdijos medelynų komposto gamybai. Platelių bendruomenė prisidės prie projekto dalyvaudama seminare apie biologinę įvairovę ir bioskaidžių atliekų tvarkymą.

Projekto veiklos turi būti užbaigtos iki 2016 metų balandžio 30 dienos. Jų tęstinumą užtikrins Žemaitijos nacionalinio parko direkcija ir VĮ Telšių miškų urėdija.

Atvirų buveinių išsaugojimo ekonominė ir gamtinė nauda.

Nuo senų laikų žmonės labai vertino pievas. Pievos ir ganyklos vyravo Žemaitijos nacionalinio parko šiaurės vakariniame pakraštyje, Mačiūkių, Mikytų, Dvarviečių, Kruopių, Jockių kaimuose. Vaizdingai Žemaitijos krašto kraštovaizdį, pievas aprašo įžymus XX a. Lietuvos muziejininkas ir istorikas Juozas Mickevičius kilęs iš Pamedžių vienkiemio, Mačiūkių kaime Plungės rajone. Jockių kaimo kraštovaizdis kalvotas Kaimo gyventojų ūkiai išmėtyti atokiai vienas nuo kito, todėl gyvenama beveik kaip ir viensėdžiuose. Iš visų kaimo ūkių labiausiai išsiskiria Petro Daciaus. Jo žemė ant aukščiausios kaimo kalvos. Gamta čia labai graži, žemė kalvota.“ Mačiūkių kaimo Pamedžių vienkiemio apylinkių „pievos buvo išvalytos-nebuvo ąžuolynų, beržynų, alksnynų, lazdynų, karklynų, krūmokšnių. Jei pievos bus apaugusios medžiais., mažai ir blogą sieną gausi. Mano tėvas sakydavo, kad jei turėsi pakankamai gero pašaro, gerai gyvuliai auga, per žiemą mėšlo pakankamai susikaups, dirvose geras derlius užaugs. Didesnės pievos dalys turėjo savo pavadinimus: Skirblynas, Užbrastvis, Užliptis ir Rejos lankelė. Pavasarį Bartuvos upelis patvindavo, apsemdavo Skirbyną ir apluko dalį. Tekėdamas ištirpusio sniego ar smarkaus lietaus vanduo iš dirvose esančio tvenkinėlio bei dirvų į Tarpelio ar Vėdarinės pievas atnešdavo naudingų nuosėdų. Tokiu būdu minėtas pievas patrešdavo ne šeimnininkas, o pati gamta. Pievoms ypatingos priežiūros nereikėjo. Šeimnininkė su mergaitėmis išeidavo į pievas, lankas kurmių išraustus kurmiarausius išlyginti. Jos surinkdavo po medžiais nukritusias sausšakes ir sudėdavo prie medžių kamienų. Šeimnininkas su vaikiu pasirūpindavo, kad pievose būtų iškirstos krūmų atžalos, nuvežtos šakos ir moterų surinkti akmenys. Anksti pavasarį giedrą dieną seną žolę pievose degindavo. (J. Mickevičius, „Tėvų ir protėvių žemė, 2008, Vilnius.)“

Šiuo metu mažais lopinėliais išlikusios natūralios pievos ir ganyklos labai vertingos dėl šienavimo, galvijų ganymo bei gamtiniu požiūriu. Atviri pievų, ganyklų plotai labai pagyvina kraštovaizdį, sudaro palankias sąlygas laukinių gyvūnų mitybai ir veisimuisi. Čia didžiausia vaistingųjų, prieskoninių, dažančių augalų įvairovė. Visos pievose žydinčios gėlės gali papuošti mūsų gyvenamąją aplinką ir yra labai dekoratyvios. O kiek čia bičių, kamanių ir kitų vabalėlių, vabzdžių apdulkintojų. Pievos, tai ne tik mūsų medus, gydykla, atgaiva akiai bei širdžiai, bet ir mūsų derlius. Tausokime natūralių įvairiažolių pievų ir ganyklų likučius.

Retus, dekoratyvius sibirinius vilkdalgius saugome šienaudami Mikytų kraštovaizdžio draustinio drėgnas natūralias pievas. Nuotr. M. JANKAUSKIENĖS

Drėgnose, šienaujamosiose paupių pievose dar galima pamatyti į Lietuvos raudonąją knygą įrašytą drugių – juodųjų apolonų. D. MAKAVIČIAUS nuotr.